

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ÇOK ŞÜKREDEN BİR KUL

Yegâne Rabbimiz Allah, O'nun emriyle tağutu reddedip yalnızca O'na iman eden ve hamdı yalnızca O'na has kılan muvahhid mü'min kullarına şöyle buyuruyor:

"Öyleyse akşama girdiğiniz vakit de, sabaha erdiğiniz vakit de Allah'ı teşbih edip (yüceltin).

Hamd, O'nundur, göklerde de, yerde de, günün sonunda da ve öğleye erdiğiniz vakitte de.

O, ölüden diriye çıkarır ve diriden de ölüyü çıkarır. Ölümünden sonra da yeri diriltir. İşte siz de, böyle çıkarılacaksınız.^{1[1]}

Göklerde de, yerde de, her zaman ve her mekânda hamd, yani bütün övgüler, Âlemlerin Rabbi Allah'adır... O, eşsiz, benzersiz Rabb, İlâh ve Melîk'dir... O'nun ortağı yoktur!

Yegâne Rabbimiz Allah'dır... O, kendisine nasıl hamdedeceğimizi öğretmiş ve mü'min müslümanlar, O'na, O'nun öğrettiği gibi hamdederler...

"Hamd, Âlemlerin Rabbi, Rahman, Rahim ve din gününün Maliki olan Allah'adır."^{2[2]}

"De ki: 'Övgü (hamd), çocuk edinmeyen, mülkte ortağı olmayan ve düşkünlükten dolayı yardımcıya da (ihtiyacı) bulunmayan Allah'adır.' Ve O'nu, tekbir edebildikçe tekbir et."^{3[3]}

İmam Kurtubî (rh.a.), "Hamd" kelimesinin anlamı için şu açıklamayı yapıyor:

"Hamd'ın Arab dilindeki anlamı, eksiksiz övgü, senadır. Bunun başına gelen elif ve lâm(-i tarif), bütün hamd türlerini kapsaması içindir. Şanı yüce Allah, bütün hamd-leri hak edendir. Çünkü en güzel isimler ve en yüce sıfatlar O'nundur.

Hamd, önceden bir ihsan söz konusu olmaksızın nitelikleriyle övülmeye değer olana yapılan bir senadır, övgüdür. Şükür ise, bağışladığı ihsana (iyiliğe, güzelliğe)

^{1[1]} Rum, 30/17-19.

^{2[2]} Fatıha, 1/2-4.

^{3[3]} İsra, 17/111.

karşılık şükredilen kimseye yapılan bir senadır. İşte bu noktadan hareketle ilim adamlarımız şöyle demiştir:

Buna göre hamd, şükürden daha kapsamlıdır. Çünkü hamd, hem sena, hem tahmid (yani hamdetmek), hem de şükür hakkında kullanılır. Karşılık olarak yapılan (şükür), özel bir hâli ifade eder. Ve sana iyilik yapana karşı bir mü-kafaattır. O bakımdan, ayet-i kerimede kullanılan hamd, daha genel bir mânâ ifade ediyor. Çünkü şükürden geniş bir anlamı kapsamaktadır.

Yüce Allah'ın: "El-Hamdülillah" buyruğu ile ilgili olarak Cafer es-Sadık (rh.a.)'m şöyle dediği zikredilmektedir:

Şanı yüce Allah'ı kendi zatını nitelendirdiği şekilde sıfatlarıyla öven kimse, Allah'a hamdetmiş olur. Çünkü "hamd" kelimesi, "h,m,d" harflerinden meydana gelmiştir. Ha vahdaniyyetten, Mîm mülkten, dal ise, deynıumiyyetten (devamlılıktan, bekadan) gelmektedir. Yüce Allah'ı, vahdaniyyeti, deymumiyyeti ve mülküyle tanıyıp bilen bir kimse, gereği gibi tanımış olur. İşte "el-hamdülil-lah"ın hakikati de budur.

Şakik b. İbrahim de, "el-hamdülillah"ın tefsirinde şunları söylemektedir:

Allah'a hamdetmek üç şekilde olur:

Birincisi, Allâh, sana bir şey verdiği taktirde o şeyi, sana kimin verdiğini bilip tanımandır.

İkincisi, sana verdiği şeye razı olmandır.

Üçüncüsü ise, O'nun ihsan ettiği güç, senin vücûdunda kalmaya devam ettiği sürece herhangi bir şekilde O'na isyan etmemektir.

İşte bunlar, hamdetmenin şartlarıdır.^{4[4]}

"Hamd, gökleri ve yeri yaratan, karanlıkları ve aydınlığı (nuru) kılan Allah'adır.^{5[5]}

"Hamd, göklerin Rabbi, yerin Rabbi ve Alemlerin Rabbi Allah'ındır.^{6[6]}

Göklerde olsun, yerde olsun Allah'a iman eden, O'ndan başka Rabb ve İlâh yani kanun koyucu tanımayan muvahhid kullar, Allah'a hamd ederler... O'na

^{4[4]} İmam Kurtubî, A.g.e. C.I, Sh.363-366.

^{5[5]} En'am, 6/1.

^{6[6]} Casiye, 45/36.

katıksız i-man eder ve yalnızca O'na itaat edip, O'nun dışında, O'na rağmen hüküm koyup egemen olanlara itaat etmezler...

Göklerde Melekler, yegâne Rabpleri Allah (Azze ve Celle)'ye hamd ederler... Rabbimiz Allah, Melek kullarının hamd edişlerini şöyle beyan buyurur:

"Gök gürültüsü O'nu hamd ile, melekler de O'na olan korkularından teşbih ederler."^{7[7]}

"Melekler de, Arşın etrafını çevimişler olarak Rabblerine hamd ile teşbih ettiklerini görürsün. Aralarında hak ile hüküm verilmiştir ve: 'Alemlerin Rabbine hamdolsun denilmiştir.'^{8[8]}

"Arş'ı yüklenmekte olanlar ve çevresinde bulunanlar, Rabblerini hamd ile teşbih etmekte, O'na iman etmekte ve iman edenlere mağrifet dilemektedirler."^{9[9]}

Ebu Hüreyre (r.a.) anlatıyor:

Rasulullah (s.a.s.), -Mescid-i Haram'dan- götürüldüğü İsrâ gecesinde İliyâ şehrinde, yani Kudüs'te kendisine, birinde şarap, diğerinde süt dolu iki kadeh getirildi (Ve: Bunlardan istediğini seç, denildi).

Rasulullah, ikisine de baktı da sütü aldı. Cibril, Rasulullah (s.a.s.)'e:

Seni, fitrata hidayet eden Allah'a hamdolsun. Şayet şarabı alsaydım, ümmetin azacaktı, dedi.^{10[10]}

Yerdeki bulunan mahlukatın içinde insanların en şereflipleri Allah'ın peygamberleridir... Nebî olsun, Rasûl olsun, bütün Peygamberler (Allah'ın salât ve selâmı üzerle olsun), Âlemlerin Rabbi Allah'a hamdetmekle, ümmetlerin örneği ve öncüsü olmuşlardır...

Abdullah ibn Abbas (r.anhuma) şöyle demiştir:

El-hamdülillah, şükreden herkesin kullandığı bir sözdür. Âdem (a.s.)da, aksırdığı (hapşırdığı) vakit:

^{7[7]} Ra'd, 13/13.

^{8[8]} Zümer, 39/75.

^{9[9]} Mü'min, 40/7.

^{10[10]} Sahih-i Buhârî, Kitabu't- Tefsir, B.182, Hbr.230.

El-hamdülillah, demiştir.^{11[11]}

Allah Teâlâ, Nuh (a.s.), şu şekilde söylemesini emretmiştir:

"Böylece sen, beraberinde olanlarla gemiye bindiğinde o zaman de ki: 'Bizi, o zulmeden kavimden kurtaran Allah'a hamdolsun.'^{12[12]}

Tek başına bir ümmet olan İbrahim (a.s.) şöyle demiştir:

"Hamd, Allah'a aiddir ki, O, bana ihtiyarlığıma rağmen İsmail'i ve İshak'ı armağan etti. Şüphesiz Rabbim, gerçekten duayı işitendir.^{13[13]}

Rabbimiz Allah, Davud (a.s.) ve Süleyman (a.s.)'ın hamd edişlerini şöyle beyan buyurur:

"Andolsun, Davud'a ve Süleyman'a bir ilim verdik: 'Bizi, inanmış kullarından bir çoğuna göre üstün kılan Allah'a hamdolsun' dediler.^{14[14]}

Allah Teâlâ, en son Nebî ve en son Rasul kıldığı Rasulü Muhammed (s.a.s.)'e şu emri vermektedir:

"De ki: 'Evlad edinmeyen Allah'a hamdolsun.'^{15[15]}

Bütün muvahhid mü'minler, her vakit namazlarının her rekatında okudukları Fatiha Sûresi ile her anda Rabb-leri Allah'a hamdetmektedirler:

"Hamd, Âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur.^{16[16]}

Dünya hayatlarında katıksız iman edip Allah'a itaat ederek salih amel işlemiş ve cenneti hak etmiş olan mutta-kî mü'minler çenette Allah Teâlâ'ya hamdetmektedirler...

Cennet ehli olan muvahhid mü'minler şöyle derler:

"Bizden hüznü giderip yok eden Allah'a hamdolsun. Şübhesiz Rabbimiz, gerçekten bağışlayandır, şükrü kabul edendir.^{17[17]}

Rabbimiz Allah, cennet ehli olan mü'min müslüman kullarının durumunu şöyle beyan buyurur:

^{11[11]} İmam Kurtubî, A.g.e. C.I, Sh.365.

^{12[12]} Mü'minun, 23/28.

^{13[13]} İbrahim, 14/39.

^{14[14]} Nemi, 27/15.

^{15[15]} İsra, 17/111.

^{16[16]} Fatiha, 1/2.

^{17[17]} Fatır, 35/34.

"İman edenler ve salih amellerde bulunanlar da, Rabpleri onları imanları dolayısıyla altından ırmaklar akan, nimetlerle donatılmış cennetlere yöneltip iletir (hidayet eder).

Oradaki duaları: 'Allahım, sen ne yücesin'dir ve oradaki dirlik temennileri: 'Selâm'dır, dualarının sonun da: 'Gerçekten hamd, Âlemlerin Rabbi olan Allah'ındır.^{18[18]}

Muvahhid şahsiyet olan mü'min müslümanlar, kendilerini, yalnızca kendisine ibadet etmeleri için yaratan Allah Teâlâ'ya her hâllerinde hamd etmelidirler... Kendileri, hamdi kâmiî derecede yapan ve çok şükreden birer kul olmalıdırlar... Kâmil mânâda hamdeden kul, Rabbi Allah'ı iyi tanımış ve O'ndan başka kanun koyucu ilâh kabul etmemiştir... O, yalnızca Allah'ın hükümlerine boyun bükmüş, yalnızca Allah'a itaat etmiş ve O'nun "itaat edin" diye emrettiklerine itaat edip, "itaat etmeyin" diye nehyettik-lerine de itaat etmemişlerdir... Hamd'ı, hem kalben, hem dil ile, hem de halleriyle gerçekleştirmişlerdir...

Cabir b. Abdullah (r.anhuma)'mn rivayetiyle şöyle buyuruyor Rasulullah (s.a.s.):

"Zikrin (Allah'ı anmanın) en faziletlisi, lâ ilahe illallah kelimesidir ve duanın en faziletlisi, el-hamdülillah sözüdür.^{19[19]}

Ebu Hüreyre (r.a.)'dan.

Rasulullah (s.a.s.) şöyle buyurur:

"El-hamdülillah kelimesiyle başlamayan her sözün sonu kesiktir.^{20[20]}

Sözün başı, "el-hamdülillah"dır ve sözün sonu da, "el-hamdülillah"dır... Başta da, sonda da hamd, Âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur... Bütün övgüler, Allah içindir... Her hangi bir şey övülecekse, Allah, ondan razı olduğu için, onu Allah övdüğü için övülür... Allah'ın razı olmadığı, sevmediği herhangi bir şeyi övmek ve sevmek, hiç şübhesiz Allah'a isyan etmek demektir...

Yegâne önderimiz ve hayat örneğimiz Rasulullah (s.a.s.), "el-hamdülillah" kelimesinin yüceliğini ve kıymetini hadislerinde beyan buyurmuşlardır... Şuurlu bir

^{18[18]} Yunus, 10/9-10.

^{19[19]} Sünen-i İbn Mace, Kitabu'l-Edeb, B.55, Hds.3800. Sünen-i Tirmizî, Kitabu'd-Daavat, B.8, Hds.3605.

İmam Hafız el-Munzirî, A.g.e. C.3, Sh.366, Hds.10. İbn Hibban ve Hakim'den.

^{20[20]} Sünen-i Ebu Davud, Kitabu'l-Edeb, B.21, Hds.4840. Sünen-i İbn Mace, Kitabu'n-Nikâh, B.19, Hds.1894.

şekilde ve hamd'ın hakikatini idrak ederek "el-hamdülillah" diyen bir mü'min müslümanın ne kadar sevab kazandığı hadislerde beyan olunmuştur...

Ebu Malik el-Eş'arî (r.a.)'dan.

Rasulullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:

"Temizlik, imanın yarısıdır. El-hamdülillah, mizanı doldurur. Sübhanallah ve el-hamdülillah, göklerle yer arasım doldurur." ^{21[21]}

Abdullah b. Ömer (r.a.)'dan.

Rasulullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:

"Allah'ın kullarından biri:

Ya Rabbi, leke'l-hamdu kemâ yenbağî licelâü vechike ve li âzami sultanike: Ey benim Rabbim, Senin Zâtının Celâlına ve Senin hakimiyetinin azametine layık biçimde Sana hamdolsun, dedi.

Bu hamd, kulun amelini yazmakla görevli iki meleği aciz bırakarak, nasıl yazacaklarım bilemediler. Bunun üzerine melekler, göğe çıktılar ve:

Ey Rabbimiz, senin kulun öyle bir söz (hamd) söyledi ki, nasıl yazacağımızı bilemeyeceğiz, dediler.

Allah (Azze ve Celle), kulunun söylediği sözü en iyi bildiği hâlde:

Benim kulum ne söyledi? diye sordu.

Melekler:

Ya Rabbi, leke'l-hamdu kemâ yenbağî licelâli vechike ve li âzami sultanike, diye söyledi, dediler.

Bunun üzerine Allah (Azze ve Celle), o iki meleğe buyurdu ki:

Kulum, Bana kavuşup da Ben, onu söylediği söz (hamd)e karşılık mükafaatlandırıncaya kadar siz o sözü, kulumun söylediği gibi yazınız, buyurdu. ^{22[22]}

Alemlerin Rabbi Allah'ın Zâtının Celâlini kabul edip katıksız iman edenler, O'nun hakimiyetinin azametini de seksiz, şübhesiz ve ortaksız kabul edip katıksız

^{21[21]} Sahih-i Müslim, Kitabu't-Tahare, B.1, Hds.1.

Sünen-i İbn. Mace, Kitabu't-Tahare, B.5, Hds. 280. Sünen-i Tirmizî, Kitabu'd-Daavat, B.90, Hds.3745. Sünen-i Neseî, Kitabu'z-Zekat, B.1, Hds.2430. Sünen-i Dârimî, Kitabu't-Tahare, B.2, Hds.659.

^{22[22]} Sünen-i İbn Mace, Kitabu'l-Edeb, B.55, Hds.3801. Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

iman etmelidirler... Bu bölünmez, başkasıyla yer değiştirilemez bütünlük içinde hamd edenlerin hamd'i, yegâne Rabb Allah'a yapılmış kâmil bir hamd olur... Bu imanla beraber, iman gereği ve isbatı olan salih amel de olmalıdır... Salih amel olmaksızın, yani yegâne hüküm koyucu Allah'ın hükümlerini hayatına uygulamadan sadece dil ile "el-hamdülillah" demek, Allah'a gereği gibi hamd etmek değildir... Hamd, katıksız iman ve salih amel ile beraber kâmil olur...

Enes (r.a.)'m rivayetiyle şöyle buyuruyor Rasulullah (s.a.s.):

"Allah, herhangi bir kuluna bir nimet ikram edip de, o kul da:

El-hamdülillah derse, kulun verdiği (yani ödediği hamd), aldığı (nimeti)nden mutlaka efdal (üstün) olur.^{23[23]}

Enes b. Malik (r.a.)'dan.

Rasulullah (s.a.s.) şöyle buyurur:

"Şübhesiz ki Allah, yemeği yedikten sonra ondan dolayı Allah'a hamdeden, yahud suyu içip de ondan dolayı Allah'a hamdeden kulundan razı olur.^{24[24]}

Önderimiz Rasulullah (s.a.s.), her hâllerinde Rabbimiz Allah'a hamdeden ve şükür etmeyi en olgun bir şekilde yapan hayat örneğimizdir... Rabbimiz Allah'a hamde-derken ve şükürümüzü gerçekleştirirken O'nun Sünnetine uyma konusunda herhangi bir noksanlık yapmamaya gayret etmeliyiz...

Mü'minlerin annesi Aişe (r.anha) anlatıyor;

Rasulullah (s.a.s.), sevdiği bir şey gördüğü zaman:

"El-hamdülillahi'l-lezi bi ni'metihi tetemmus-Sali-hat: Hamd, o Allah'adır ki, yararlı şeyler ancak O'nun nimetiyle tamamlanır." derdi.

Ve hoşlanmadığı bir şey gördüğü zaman:

"El-hamdülillahi ala külli hâlin: Her durum üzerine hamd Allah'adır." derdi.^{25[25]}

Ebu Hüreyre (r.a.)'dan.

Rasulullah (s.a.s.) şöyle derdi:

^{23[23]} Sünen-i İbn Mace, Kitabu'l-Edeb, B.55, Hds.3805.

^{24[24]} Sahih-İ Müslim, Kitabu'z-Zikr, B.24, Hds.89. Sünen-i Tirmizî, Kitabu'l-Et'ime, B.18, Hds.1876. Kuzâî, Şihâbü'l-Ahbâr Tercümesi, Sh.206, Hds.695.

^{25[25]} Sünen-i İbn Mace, Kitabu'l-Edeb, B.55, Hds.3803.

"El-hamdülillahi ala külli hâlin. Rabbi, eûzu bike nün hâli ehli'n-nâri: Her hâl üzerine hamd Allah'adır. Rabbim, ben, cehennem halkının hâlinden sana sığınırım.
26[26]

Rasulullah (s.a.s.)'i kendisine hayat önderi ve örneği olarak kabul edip iman eden muvahhid şahsiyet, her hâlinde Rabbi Allah'a hamdetmelidir... Böyle davrandığı zaman Allah, onu sever ve cennet ile mükafaatlandırır...

Ebu Sinan anlatıyor:

Oğlum Sinan'ı toprağa verdim. Ebu Talha el-Halva-rî, kabrin kenarında oturuyordu. (Kabrinden) çıkmak istediğimde elimden tuttu ve:

Ey Ebu Sinan, sana bir müjde vereyim mi? dedi. Ben de:

Evet, dedim. Dedi ki:

Ed-Dahhak b. Abdurrahman b. Arzeb, Ebu Musa el-Eş'arî'den bana rivayet etti ki, Rasulullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:

"Kulun çocuğu öldüğü zaman Allah, meleklerine:

Kulumun çocuğunun ruhunu aldınız mı? diye buyurur.

Melekler:

Evet, derler.

Onun gönül meyvesini kopardınız mı? buyurur. Melekler:

Evet, derler.

Kulum ne dedi? buyurur. Melekler:

Sana hamdederek: 'Biz, Allah'a aid (kullar)ız ve şübhesiz O'na dönücüleriz.
27[27] dedi, derler.

Allah:

Kuluma, cennette bir ev yapın ve adını 'Hamd E-vî' koyun, buyurur. 28[28]

26[26] Sünen-i İbn Mace, Kİtabu'l-Edeb, B.55, Hds.3804.

27[27] Bakara, 2/156

28[28] Sünen-i Tirmizî, Kitabu'l-Cenaiz, B.35, Hds.1026

Muvahhid mü'minler, Rabbleri Allah'a şükreden ve Şükretmeleri devamlı olan şahsiyetlerdir... Onlar, ahidleri-ne bağlı, emanete riâyet eden ve asla nankörlük etmeyen kişilerdir...

Rabbimiz Allah şöyle buyurur:

"Öyle ki size, kendinizden, size ayetlerimizi okuyacak, sizi arındıracak, size kitab ve hikmeti öğretecek ve bilmediklerinizi bildirecek bir Rasul gönderdik.

Öyleyse (yalnızca) Beni anın, Ben de sizi anayım ve (yalnızca) Bana şükredin ve (sakın) nankörlük etmeyin.^{29[29]}

"Andolsun, Lokman'a: 'Allah'a şükret' diye hikmet verdik. Kim şükrederse, artık o, kendi lehine şükreder. Kim inkâr ederse, artık şübhesiz (Allah), Ganî (hiç kimseye ve hiçbir şeye muhtaç olmayan)dır. Hamîd'dir (hamd, yalnızca O'na aiddir).^{30[30]}

Lokman (a.s.)'a hikmet verilmiştir ve bundan dolayı Allah'a şükretmesi emrolunmuştur... Rabbimiz Allah'ın verdiği nimetlerine karşı nankörlük etmemeli ve bu nimeti veren Allah'ı tanıyıp iman ve itaat edip O'na şükredümelidir...

İmam Fahrüddin er-Râzî (rh.a.)'m beyanıyla: "Allah, hikmet verme işini bu ifade ile, yani Allah'a şükret diye" ifade ile açıklanmıştır ki, bu, böyledir. Çünkü bu da, amel-ilim münasebeti ile ilgili olarak söylenen şeylerdendir. Zira insan, biri diğerinden mühim olan iki şey bilir ve daha mühim ile meşgul olursa, yaptığı ilmine uygun olur ve hikmet olmuş olur. Ama daha mühim olanı ihmâl ederse, bildiğinin aksine hareket etmiş olur ve bu, kesinlikle hikmet sayılmaz. Allah'a şükretmek her şeyden mühimdir. O hâlde hikmet, yapılması gerekli olan şeylerin, en önemlilerini yapmak demektir."^{31[31]}

Kim, Allah'ın kendisine verdiği akıl nimetini kullanır ve Allah'ın, Rasulü (s.a.s.)'in vasıtasıyla gönderdiği hükümlerle hareket eder, şükrünü tam yapıp hamddetmeyi gerçekleştirecek olursa, kendi lehine çok güzel bir iş yapmış olur... Allah'a hamd ve şükür etmek sayesinde kendi derecesini yükseltmiş olur... Eğer nankörlük eder de, Allah'ın Rabblüğünü ve İlâhlığını reddeder, ya da kabul etmekle beraber fık-u fücurun içine dalar, Allah'a itaat etmez, hamd'ı ve şükrü yapmazsa Allah, Ganî'dir, Ha-mid'dir. Allah, hamd edenlerin hamd'inden müstağnidir,

^{29[29]} Bakara, 2/151-152.

^{30[30]} Lokman, 31/12.

^{31[31]} Fahrüddin er-Râzî, Tefsir-i Kebir, C.18, Sh.152-153.

onların hamdine asla muhtaç değildir. Allah, hamdedenle-rin hamd'ı olmaksızın, Zatı gereği mahmud ve hamde mûstehaktır...^{32[32]}

Seyyid Şerif Cürcânî (rh.a.), şükür konusunda şunları kaydeder:

"Şükür: Gerek dil, gerek beden ve gerekse kalb ile olsun, nimetlere karşılık olan ma'ruftan (iyilikten) ibarettir.

Denildi ki şükür, ihsan edeni, ihsanını zikretmekle övmektir. Kul, Allah'a şükreder, yani O'nun nimeti olan ihsanını zikretmekle O'nu över. Allah da, kul için şükreder, yani kulun taatı olan ihsanını kabul etmekle onu över.

Şükür-i lügavî: Dil, gönül ve erkân ile, nimete karşılık, ta'zim ve tebci biçiminde, güzel olanla nitelemektir.

Şükür-i Örfî: Kulun, Allah Teâlâ'nın, kendisine verdiği işitme, görme ve diğer bütün nimetlerini, kendisi için yarattığı şeylere sarf etmesidir.^{33[33]}

Rabbimiz Allah şöyle buyurur:

"Biz insana, anne ve babasına (onlara iyilikle davranmayı) tavsiye ettik. Annesi onu, zorluk üstüne zorlukla (karnında) taşımıştır. Onun (sütten) ayrılması, iki yıl içindedir. 'Hem Bana, hem anne ve babana şükret, dönüş yalnız Bana'dır.'^{34[34]}

Rabbi Allah'ın verdiği nimetlere karşı şükretmeyi kendisine kulluk vazifesi olarak bilip kabul eden mü'min müslüman kul, Allah'a şu şekilde dua etmektedir:

"Rabbim, bana, anne ve babama verdiğin nimete şükretmemi ve Senin razı olacağın salih bir amelde bulunmamı bana ilham et, benim için soyumdan salahı ver. Gerçekten ben tövbe edip Sana yöneldim ve gerçekten ben müslümanlardanım.^{35[35]}

Rabbimiz Allah, Davud (a.s.)'ın ailesine, dolayısıyla bütün muvahhid aile, kendisine şükretmelerini emrediyor... Çünkü Allah'ın kullarından şükredenler ve kulluk vazifelerini hakkıyla edâ edenler azınlıktadırlar...

"Ey Davud ailesi, şükrederek çalışın, kullarımdan şükredenler azdır.^{36[36]}

^{32[32]} Bkz. Fahrüddin er-Râzî, A.g.e. C.18, Sh.154.

^{33[33]} Seyyid Şerif Cürcânî, Kitabu't-Ta'rîfât, Sh.130-131.

^{34[34]} Lokman, 31/14.

^{35[35]} Ahkaf, 46/15.

^{36[36]} Sebe, 34/13.

Rabbimiz Allah Teâlâ'nın verdiği nimetlere karşı kulların çok şükretmesi gerekir... Onların hakkıyla şükretmesi, nimeti çoğaltır, hayatı bereketlendirir...

"O, sizin için kulakları, gözleri ve gönülleri inşâ edendir. Ne az şükrediyorsunuz.^{37[37]}

Ebu Hüreyre ve Ebu Said (r.anhuma)'dan.

Rasulullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:

"Kıyamet günü bir kul getirilir ve Allah şöyle buyurur:

Ben, sana kulak, göz, mal ve evlad vermedim mi? Senin baş olmana ve (ganimet mallarından) dörtte bir alınana fırsat vermedim mi? Bugününde Benimle buluşacağını da zannetmekte idin!

Kul:

Hayır, diye cevap verecek. Allah, ona buyuracak ki:

Beni unuttuğun gibi, bu gün de ben seni unutacağım!^{38[38]}

Allah Teâlâ, yalnızca kendisine ibadet etsinler, hiçbir şeyi O'na şirk koşmasınlar ve yalnızca O'nun hükümleriyle amel etsinler diye yarattığı insan kullarına dosdoğru yolu göstermiştir... İnsan kullarını imtihan eden, onlara irade verip diledikleri şekilde kullanmada serbest bırakan Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Şübhesiz Biz insanı, karmaşık olan bir damla sudan yarattık. Onu, deniyoruz. Bundan dolayı onu, işiten ve gören yaptık.

Biz ona, yolu gösterdik, (artık o,) ya şükredici olur, ya da nankör.^{39[39]}

"Rabbimiz şöyle buyurmuştur: 'Andolsun, eğer şükrederseniz, gerçekten size arttırırım ve andolsun, eğer nankörlük ederseniz, şübhesiz, Benim azabım pek şiddetlidir.'^{40[40]}

Ayet-i kerime hakkında şu açıklamalar yapılmıştır:

^{37[37]} Mü'minun, 23/78.

^{38[38]} Sünen-i Tirmizî, Kitabu Sifatu'l-Kiyame, B.6, Hds.2545. İmam Tirmizî (rh.a.) 'm notu: Bu hadis, Sahih-Garib'dir.

"Beni unuttuğun gibi, bu gün de Ben seni unutacağım!" sözünün mânâsı:

"Bu gün Ben, seni azaba terk edeceğim!" dir. Bazı ilim adamları:

"O gün Biz de, onları unutacağız." (A'râf,7/51) ayetini böylece tefsir ederek, bunun mânâsının: "Bugün onları azaba terk edeceğiz" olduğunu söylemişlerdir.

^{39[39]} İnsan, 76/2-3.

^{40[40]} İbrahim, 14/7.

el-Hasen (rh.a.) der ki:

Eğer nimetime şükredecek olursanız, Ben de sizin Bana itaatınızı andolsun, daha da arttıracam.

İbn Abbas (r.anhuma) da şöyle açıklamıştır:

Eğer Beni Tevhid eder ve Bana itaat ederseniz, şübhesiz size vereceğim sevab ve mükafaatı da arttırırım.

Salih zâtlardan birisine, yüce Allah'a şükre dair sorulmuş, o da şöyle demiş:

Şükür, Allah'ın nimetleri ile O'nun masiyetlerine karşı gıdalanarak güç kazanmamandır.

Davud (a.s.)'dan şöyle dediği nakledilmiştir:

Rabbim, ben Sana nasıl şükredebilirim? Çünkü Sana şükredişini bile, Senin benim üzerimdeki yeni bir nimetindir.

Bunun üzerine yüce Allah:

Ey Davud, işte şimdi bana şükretmiş oldun, diyebuyurdu.

Cafer es-Sadık (rh.a.) de der ki:

Nimete karşılık şükür nimetini de işittin mi (yerine getirdin mi), artık sana fazlasının gelmesi için kendini

hazırla.^{41[41]}

Sinan b. Senne el-Eslemî (r.a.)'dan.

Rasulullah (s.a.s.) şöyle buyurur:

"Şükreden oruçsuza, sabreden nafîle oruçlunun sevabının misli vardır."^{42[42]}

Ebu Hüreyre (r.a.)'dan.

Rasulullah (s.a.s.) şöyle buyurur:

^{41[41]} İmam Kurtubî, A.g.e. C.9, Sh.519.

^{42[42]} Sünen-i İbn Mace, Kitabu's-Siyam, B.55, Hds.1765. Sünen-i Dârimî, Kitabu'l-Et'ime, B.4, Hds.2030. Ahmed b. Hanbel, Müsned, C.2, Sh.283,289. C.4, Sh.343. Kuzâî, Şihâbü'l-Abbâr Tercümesi, Sh.254, Hds.860.

"Yeyip (Allah'a) şükreden, oruç tutup (açlığa) tahammül eden kişi derecesindendir.^{43[43]}

Sevab yönüyle şükürün değerini böylece beyan buyuran Rasulullah (s.a.s.), çok şükreden muvahhidlerin ve müttakîlerin önderidir... O, masum bir insan-ı kâmil olmasına rağmen, Rabbi Allah'a çokça ibadet ediyor ve çok şükreden bir kul olmak istiyor...

Mü'minlerin annesi Aîşe (r.anha) anlatıyor:

Şübhesiz ki, Rasulullah geceleyin namazda iki ayağı şişinceye kadar ayakta dikilirdi.

Bunun üzerine Aîşe, O'na:

Ya Rasulullah, Allah senin geçmiş, gelecek günahını mağrifet etmiş olduğu hâlde niçin bu kadar meşakkatle ibadet ediyorsun? dedi de,

Rasulullah (s.a.s.):

"Ben (bu ilâhî mağrifete karşılık gece namazı ile) çok şükreden bir kul olmamı arzu etmeyeyim mi?" diye cevap verdi.^{44[44]}

Gereği üzere kâmil bir şükür gerçekleştiren mü'min müslümanların Önderi Rasulullah (s.a.s.), sevinçli ve hayırlı bir haber ile müjdelendiği zaman hemen şükür secdesi yapmıştır... Şükür secdesinin nasıl yapılacağını ümmetine gösterip öğreten Rasulullah (s.a.s.)'in şükür secdelerini şöyle anlatıyor, Ashab-ı Kiram...

Abdullah b. Ebi Evfa (r.a.) anlatıyor:

Rasulullah (s.a.s.), Ebu Cehü'nün başı(nın kesilmesi) ile müjdelendiği gün iki rekât (şükür olarak) namaz kıldı^{45[45]}

Enes b. Malik (r.a.) anlatıyor:

^{43[43]} Sünen-i Tirmizî, Kitabu Sıfatu'l-Kıyama, B.15, Hds.2605. Sahih-i Buhârî, Kitabu'l-Et'ime, B.56 (Bab başlığında). Kuzâî, A.g.e. Sh.74, Hds.186.

İmam Suyutî, A.g.e. C.2, Sh.25, Hds. 1326(2386). Hakim, Müsted-rek'ten.

^{44[44]} Sahih-i Buhârî, Kitabu't-Tefsir, B.275, Hds.359.

Kitabu'r-Rikak, B.20, Hds.58.

Kitabu't-Teheccüd, B.6, Hds.10.

Sahih-i Müslim, Kitabu Sıfatil-Münafikin, B.18, Hds.79-81. Sünen-i İbn Mace, Kitabu İkametü's-Salâ, B.200, Hds.1419-1420. Sünen-i Tirmizî, Kitabu's-Salât, B.302, Hds.408, Sünen-i Neseî, Kitabu Kıyamu'l-Leyl, B.17, Hds.1644.

^{45[45]} Sünen-i İbn Mace, Kitabu İkametü's-Salâ, B.197, Hbr.1391. Sünen-i Dâimî, Kitabu's-Salât, B.158, Hbr.1470.

Rasulullah (s.a.s.), büyük bir ihtiyacın görüldüğü ile müjdelendi. Bunun üzerine hemen secdeye kapandı.^{46[46]}

Ebu Bekre (r.a.) anlatıyor:

Rasulullah (s.a.s.), kendisini sevindiren veya onunla sevindiği önemli bir şey O'na gelince, Allah Teba-reke ve Teâlâ'ya şükür olarak secdeye kapanırdı.^{47[47]}

(Amir b. Sa'd'ın) babası anlatıyor:

Rasulullah (s.a.s.) ile birlikte Medine'ye gitmek üzere Mekke'den (yola) çıktık.

Azver'e yaklaştığımız zaman (hayvandan) indi. Sonra ellerini kaldırıp Allah'a bir süre dua etti. Sonra secdeye kapandı. Uzun bir süre (secdede) kaldı. Sonra kalktı. Ellerini kaldırıp bir süre Allah'a dua etti(kten) sonra (tekrar) secdeye varıp uzun süre (secdede) kaldı. Sonra tekrar (secdeden) kalktı. Ellerini kaldırıp bir süre Allah'a dua ettikten sonra (yine) secdeye vardı.

Rasul-ü Ekrem, bu duaları ve secdeleri bitirdikten sonra buyurdu ki:

"Ben, Rabbimden (rahmet) dilerim ve ümmetim(in günahlarının affolması, derecelerinin yükselmesi) için şefaatte bulundum da bana, ümmetimin üçte birini bağışladı. Bunun üzerine Rabbime bir şükür olmak üzere secdeye vardım. Sonra başımı kaldırıp ümmetim için (tekrar) Rabbimden dilekte bulundum. Bana, üçtebirini (daha) bağışladı. Bunun üzerine Rabbime şükür olmak üzere (ikinci defa) secdeye vardım. Sonra başımı kaldırıp ümmetim için Rabbimden (üçüncü defa olmak üzere bir) dilekte (daha) bulundum. Bunun üzerine bana (ümmetimin) son üçte birini bağışladı. Rabbime şükür olmak üzere (üçüncü kez) secdeye vardım."^{48[48]}

Önderimiz Rasulullah (s.a.s.)'in Sünnetin'den olan Şükür secdesi, ümmeti için de olması gerekli olan ibadetlerdendir... Ümmetin ferdleri olan, kadın olsun, erkek ol-Sun, muvahhid mü'minler, sevinçli bir haberin müjdesini alınca, Allah Teâlâ'nın bu nimetine karşılık O'na şükür etmek için secde yapmışlardır ve yaparlar...

Tevbesi, Allah Teâlâ tarafından kabul olan Ka'b b.

Malik (r.a.) anlatıyor:

^{46[46]} Sünen-i İbn Mace, Kitabu İkametü's-Salâ, B.1952, Hbr.1392.

^{47[47]} Sünen-i İbn Mace, Kitabu İkametü's-Salâ, B.192, Hbr.1394. Sünen-i Ebu Davud, Kitabu'l-Cihad, B. 162, Hbr.2774. Sünen-i Tirmizî, Kitabu's-Siyer, B.24, Hbr.1626.

^{48[48]} Sünen-i Ebu Davud, Kitabu'l-Cihad, B.162, Hbr.2775. Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Bundan sonra on gün daha durdum. Nihayet Ra-sulullah'm bizimle insanları görüşmekten men'ettiği tarihten itibaren elli gecemiz dolmuştu. Elli gecenin sabahın da sabah namazını kıldım ve evlerimizden birinin damı üzerinde bulunuyordum. Ben orada, Allah'ın (Tevbe, 9/118'de) zikrettiği hâl üzere oturuyordum.

Nefsim, yalnızlık ve gamdan dolayı bana daralmış ve yeryüzü bütün genişliğine rağmen başıma dar gelmişti. İşte bu sırada Sel' Dağı üzerinde en yüksek sesiyle:

Ey Ka'b ibn Malik, müjde! diye olanca kuvvetiy-le bağırان birisinin sesini işittim.

Hemen (şükür olarak) secdeye kapandım ve anladım ki, (darlık gitmiş) genişlik ve ferahlık gelmiştir. Rasulallah (s.a.s.), sabah namazı kıldırıldığı zaman Allah'ın, bizim üzerimize tevbesini (pişmanlıklarımızın kabulünü) ilân etmiş ve insanlar bize müjdelemeye koşmuşlardır.^{49[49]}

"Dört Mezhebe Göre İslâm Fıkıhı" adlı eserde, "Şükür Secdesi"nin Fıkıhı yönü şu şekilde beyan edilmiştir:

"Bu, bir nimetin yemlenmesi veya bir sıkıntının kalkması anında tıpkı tilâvet secdesi gibi yapılan bir secdedir. Sadece namaz dışında yapılabilir. Namazda yapıldığı takdirde namaz, bâtıl olur. Namazdayken rükû ve aslî secdenin zımnında yapılmasına niyet edilirse, geçerli olmaz.

Bu secdenin hükmü müstehabtır ki, Şafîîlerle Han bu görüşte müttefikler. Malikîlerle Hanefîlerin buna ilişkin görüşleri aşağıya alınmıştır.

Malikîler, şükür secdesinin mekruh olduğunu söylemişlerdir. Daha Önce de belirtildiği gibi bir nimetin vücûd bulması veya bir sıkıntının kalkması anında müstehab olan İlci rekat namaz kılmaktır.

Hanefîler dediler ki:

Müftâbih görüşe göre şükür secdesi, müstehabtır. Namazın rükû ve secdesi zımnında yapmaya niyet etmek, bu secdenin yerine gelmesi için yeterli olmaz. Bunu, namazın hemen ardından ifâ etmek, halkın, bunun sünnet veya vâcib olduğunu sanacağı ihtimali dolayısıyla mekruh olur.^{50[50]}

^{49[49]} Sahih-i Buhârî, Kitabu'l-Mağazî, B.81, Hds.411. Sahih-i Müslim, Kitabu't-Tevbe, B.9, Hds.53. Sünen-i İbn Mace, Kitabu İkametü's-Salâ, B.192, Hds.1393.

^{50[50]} Abdurrahman Cezirî, Dört Mezhebe Göre İslâm Fıkıhı, çev. Mehmet Keskin, İst. 1989, C.2 Sh.661-662.

Ayrıca bkz. Prof. Dr. Vehbe Zuhaylî, İslâm Fıkıhı Ansiklopidisi, Çev. Ahmet Efe, vdğ. İst. 1990, C.2, Sh.250-252. İbn Abidin, Reddül-Muhtar Ale'd-Dürri'l-Muhtar, çev. Ahmed Davudoğlu, İst. 1983, C.3, Sh.246-247.

Allah Teâlâ'nın kendisine verdiği nimetlere karşı O'na şükreden mü'min kul, diğer insanların kendisine yaptığı yardım ve hizmetlere karşı teşekkür etmelidir... Şükürün edası için gerekli olan budur...

Ebu Hüreyre (r.a.)'in rivayetiyle şöyle buyuruyor Rasulullah (s.a.s.):

"İnsanlara şükr (teşekkür) etmeyen, Allah'a şükretmez. ^{51[51]}

Cabir (r.a.)'dan.

Rasulullah (s.a.s.) şöyle buyurur:

"Bir kimseye bir nimet ikram olunur, o kimse de o nimeti anarsa, ona şükretmiş olur. Eğer nimeti saklarsa, ona küfretmiş olur." ^{52[52]}

Usâme b. Zeyd (r.anlruma)'dan.

Rasulullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:

"Kendisine bir iyilik yapılan kişi, o iyiliği yapana:

Allah seni, (dünya ve ahirette) hayırla mükafaat-landırsın! derse, şübhesiz senanın (övgünün) en belîğ (güzelini yapmış olur. ^{53[53]}

Cabir b. Abdullah (r.a.)'dan.

Rasulullah (s.a.s.) şöyle buyurur:

"Kime bir ikramda bulunulmuş da verebilecek bir şey bulabilirse, karşılık versin. Eğer verecek bir şey bulamazsa, ona övgüde bulunsun. Kim ona övgüde bulunursa, muhakkak ona teşekkür etmiş olur. Kim de o nimeti gizlerse, ona nankörlük etmiş olur. ^{54[54]}

Muvahhid mü'min kul, şükreden ve sabreden bir kuldur... Onun şükretmesi ve sabretmesi, Allah'ın razı olduğu bir hâl üzere olması ile gerçekleşir... Allah'ın razı olduğu hâl ise, önderimiz Rasulullah (s.a.s.)'in hâli, yani

Sünnetidir...

Abdullah b. Amr (r.a.)'ın rivayetiyle Rasulullah

^{51[51]} Sünen-İ Tirmizî, Kitabu'l-Birri ve's-Sıla, B.35, Hds.2020-2021. Şünen-i Ebu Davud, Kitabu'l-Edeb, B.12, Hds.4811. imam Buhârî, Edebü'l-Müfred, B.l 12, Hds.218. Kuzaî, Şitâbü'l-Ahbâr Tercümesi, Sh.167, Hds.541.

^{52[52]} Sünen-i Ebu Davud, Kitabu'l-Edeb, B.12, Hds.4814.

^{53[53]} Sünen-i Tirmizî, Kitabu'l-Birri ve's-Sıla, B.87, Hds.2104.

^{54[54]} Sünen-i Ebu Davud, Kitabu'l-Edeb, B.12, Hds.4813. Sünen-i Tirmizî, Kitabu'l-Birri ve'Sıla, B.86, Hds.2103. İmam Buhârî, Edebü'l-Müfred, B.UO, Hds.215.

(s.a.s.) şöyle buyurur:

"Her kimde iki haslet bulunursa, Allah onu, şükreden ve sabreden olarak yazar. Ve her kimde bu iki haslet bulunmazsa, Allah da onu, şükreden ve sabreden olarak yazmaz:

Kim, dini hususunda üstünde olan kişiye bakarak, ona uyar ve dünyası hususunda da kendisinden aşağı olan kişiye bakarak Allah'ın ona ihsan etmiş olduğu nimete hamdeder-se, Allah onu, şükreden ve sabreden olarak yazar.

Kim, dini hususunda kendisinden aşağı olan kimseye bakar ve dünyası hususunda da kendisinden üstünde olan kimseye bakarak, elinden kaçan şeyler için üzülürse, Allah onu, ne şükreden, ne de sabreden olarak yazar.^{55[55]}

Allah Teâlâ'ya gereği gibi hamdetmek, şükretmenin başıdır... Kul, Allah'a hamdetmezse, şükretmiş sayılmaz...^{56[56]} Şükrün gerçekleşmesi için, hamdin kâmil mânâda gerçekleşmesi lazımdır. Hamdin tamamı ve hükmün bütünü, Alemlerin Rabbi Allah Teâlâ'ya aiddir... O'nun hiçbir ortağı yoktur!..

"O Allah'dır ki, kendisinden başka ilâh yoktur. İlkde de, sonda da hamd O'nundur. Hüküm de O'nundur ve O'-na döndürüleceksiniz.^{57[57]}

"Eğer şükreder ve iman ederseniz Allah, azabınızla ne yapsın (size ne diye azab etsin)? Allah, şükrün karşılığını verendir, bilendir.^{58[58]}

İmam Kurtubî (rh.a.), tefsirinde bu ayet için şunları beyan ediyor:

"Yani siz, şükredecek ve iman edecek olursanız, size azab etmekle O'nun elde edeceği fayda nedir?

Böylelikle yüce Allah, şükreden mü'mini azablandır-mayacağıma, O'nun kullarını azablandırmasının mülkünü arttırmayacağına yaptıklarına cezayı terk etmesinin de hakimiyet ve saltanatını eksiltmeyeceğine dikkat çekmektedir.

Mekhul der ki:

^{55[55]} Sünen'i Tirmizî, Kitabu Sıfatu'l-Kiyame, B.21, Hds.2630.

^{56[56]} Bkz. İmam Suyutî, A.g.e. C.2, Sh.325, Hds.2018, (3835). Beyhakî,

Şuabu'l-İman'dan. 47m Münavî Feyzu'l-Kadir, C.3, Sh.418, Hds.3835.

^{57[57]} Kasas, 28/70.

^{58[58]} Nisa, 4/147

Dört şey vardır ki, onlar, kimde olursa lehinedir. Üç şey de vardır ki, bunlar, kimde olursa aleyhinedir.

Lehine olan dört şey: Şükür, iman, dua ve istiğfardır.

Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

"Eğer şükredip iman ederseniz Allah, size azabı neylesin.^{59[59]}

"Sen içlerinde iken Allah, onları azablandırıcı değildir. Onlar, mağrifet dileyip dururlarken de Allah, yine onları azablandıracak değildir.^{60[60]}

Yine yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"De ki: 'Eğer duanız olmasaydı, Rabbimin yanında sizin değeriniz ne olurdu ki?'^{61[61]}

Aleyhine olan üç hususa gelince: Bunlar, mekr (hilekârlık), bağı (haddi aşmak) ve neks (ahdi bozmaktır).

İşte yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Kim ahdini bozarsa, aneak kendi aleyhine ahdini bozmuş olur.^{62[62]}

"Kötü hile ise, ancak ehlini (onu yapanları) kuşatır.^{63[63]}

Yine yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Ey insanlar, sizin bağyınız (haddi aşmanız) ancak içendi aleyhinizedir.^{64[64]}

"Allah, şükredenlerin mükafaatını verir." Yani, kendisine itaat ettikleri için kullarını mükafaatlandırandır. Allah'ın kullarına "şükretmesi"nin anlamı, onları mükafaat-landırmasıdır. Az olan ameli kabul eder, karşılığında ise büyük mükafaat verir. İşte bu, kendisine ibadet eden kuluna şükrü (mükafatı)dır. Sözlükte şükür, ortaya çıkmaya denir.^{65[65]}

Sevban (r.a.) anlatıyor:

^{59[59]} Nisa, 4/147.

^{60[60]} Enfal, 8/33.

^{61[61]} Furkan, 25/77.

^{62[62]} Fetih, 48/10.

^{63[63]} Fatır, 35/43.

^{64[64]} Yunus, 10/23.

^{65[65]} İmam Kurtubî, A.g.e. C.5, Sh.537.

Gümüş ve altın (biriktirme) hakkında inen (çetin tehdide aid ilâhî emir) inince (Tevbe, 9/34) Sahabîler (bir yolculuk anında kendi araların da konuşup):

Şu hâlde biz, malın hangi çeşidini edinebiliriz? dediler.

Ömer (r.a.):

Bunu ben (sorup) size haber veririm, dedi ve binek devesini hemen koşturdu.

Ben de O'nu, takib ettiğim hâlde (ilerde giden) Ra-sulullah (s.a.s.)'e yetiştirdi ve:

Ya Rasulullah, malın hangisini edinebiliriz? diye sordu.

Bunun üzerine Rasulullah (s.a.s.) şöyle buyurdu: "(Mal edinmek isteyen herhangi) biriniz, şükür edici bir kalb, zikredici bir dil ve ahiretle ilgili işte ona yardım eden imanlı bir hanım edinsin."^{66[66]}

Hakkıyla şükredici bir kalb ile şükredici bir dile sa-hib olan muvahhid mü'min, dünya hazinelerinden daha önemli bir servete sahip olmuştur... Hele hele bir de bu servetinin korunmasına yardımcı olan iman ehli bir eş edindi mi artık ondan zengini bulunmaz yeryüzündeki insanlar arasında!..

^{66[66]} Siinen-i İbn Mace, Kitabu'n-Nikâh, B.5. Hds.1856.